

Pärt Uusberg: heliloojana õpin ikka ja jälle

MERIT MÄNNI

Noor helilooja ja koorijuhataja Pärt Uusberg kannab koos Eesti Filharmoonia Kammerkooriga jõulukuul Eesti kirikutes ette vaimuliku kava «Missa Tagore». Dirigent on valinud esitamiseks endale hingelähedase muusika, mis peegeldab laia skaalat kõlavärve õrnast ja haprast kuni sügavate ekspressiivsete hoovusteni. Reedel jõuab kontserdisari Paide Püha Risti kirikusse.

2018. aastal oli «Missa Tagore» esmaettekand, ühtlasi oli see teie muusikaakadeemia lõpuksam. Neli aastat hiljem, eeloleval laupäeval kuuleb publik sama teost Paides adventikontserdi kavas, ent teise koori esituses. Mida sellest nelja aasta tagusest esitusest kaasa võtsite või hoopis muutsite?

2018. aastal kandis teose ette muu oma kammerkoor Head Ööd, Vend. Tegu oli tõepoolest minu dirigendiõpingute magistrieksami-kontserdiga, 2014. aastal olin lõpetanud heliloomingu magistri õpingud. Ühtlasi oli see ka meie koori kümnennda sünnipäeva kontsert.

Teost ma vahepeal oluliselt muutnud ei ole, kuigi tõi, selliseid kosmeetilisi täpsustusi noodipildis isegi tegin. Eks kõige erinevam on teos puht kõlaliselt, kuna kutselisel kooril on oma spetsiifiline resonants, kõla. Tõtt-öelda oli mul seda teost kirjutades juba kõrvus kutselise koori kõla, nii et ses mõttes on mul väga hea meel, et saan teost juhatada Eesti Filharmoonia Kammerkooriga.

Mille põhjal ole kontserdikava koostanud?

Olgu mainitud põhjus, miks ma saan seda kava teha. See ulatub 2019. aastasse, kui otsustasin osaleda VII Eesti noorte koorijuhatajate konkursil.

Põhipõhjus osalemiseks sel konkursil oli teadmine, et kui õnnestub finaali pääseda, saab juhatada Eesti Filharmoonia Kammerkoori. Ühtlasi teadmine, et kammerkoor annab välja eripreemia, millega kaasneb võimalus juhatada nendega kava.

Juba siis oli mu peas salasoo juhataja Eesti Filharmoonia Kammerkooriga oma teost «Missa Tagore». Õnneks läkski nii, et mul õnnestus konkurs võita ja pälvida eripreemia. Nüüd ongi siis aeg käes kontsertideks. Nii et «Missa Tagore» oli kava keskmeiks juba enne seda, kui üldse see võimalus reaalsuseks sai. Edasi mõtlesin, mis sobiks vaimses mõttes «Missa Tagore» ümber ja mis mind ennast sada protsenti inspireeriks ning mida oleks just huvitav kutselise koori kõlaväljas dirigendina kogeda.

Mõtte t a l g u d v i i s i d A n t o n B r u c k n e r i m o t e t t i d e n i, m i d a olen imetlenud juba noorukist peale. Olen neid laulnud ja ka oma kooriga juhatanud, aga jälle-

gi – tekkis huvi kuulda, kuidas need teostuksid professionaalse kooriga.

Mõneti on Bruckneri motetid justkui orkestraalsed maastikud a cappella koorimuusika kontekstis. Bruckner oli teatavasti ka suur sümfoonik ja vähemasti mina tajun tema kooriloomingus orkestraalset mõtlemist.

Minu hinnangul avab tema helikeel väga sügavalt vaimulikku konteksti, millel need teosed põhinevad. Kava lõpetab Edward Elgari «Lux aeterna», mis on kooriseade tema kuulsast orkestriteosest «Enigma variatsioonid», täpsemalt selle teose osast nimega «Nimrod».

Julgen arvata, et Elgari teose meloodia on üks kauneimaid, mida muusikaajaloos loodud on.

26. novembril olite Paide kirikus olnud kontserdil dirigendina hoopis orkestri ees. On orkestri juhatamine teile kui eelkõige koore ohjama harjunud dirigendile omal moel mugavustsoonist väljatulek?

Kahtlemata. Aga huvi on olnud ses suhtes juba ammu. Olen tänulik, et see võimalus avanes. Rasmus Puur pakkus võimalust valmistada ette külalisdirigendina üks kava. Teatavasti on Rasmus Puur Vanalinna Hariduskollegiumi keelpilliorkestri peadirigent.

Minu hinnangul oli meil Paides väga ilus kontsert. Mulle väga meeldib nii Paide kiriku akustika kui ka interjööri esteetilises mõttes. Mõneti kahju on, et kuulamas oli vaid kümnekond inimest, aga seda pingevabam oli musitseerida. Nautisin seda kontserti väga.

Ei taha pandeemiat üldse teemaks võtta, aga ilma

ka ei saa... Kas ja kui oluliselt kõiksugused piirangud kontserdi ettevalmistusi häirisid?

Kutseline koor on saanud koos käia ka pandeemia ajal. Tõsi, pandeemia ei ole kahtlemata jätnud puutumata ka neid. Neil on olnud koroonakooris paaril korral ja inimesed seetõttu karantiinis, ära on jäänud palju välisreise. Seetõttu otsustasid nad hoopiski panustada haridusse ja pakkusid välja ühe ütlemta toreda idee XIII noorte laulupeole, mille kunstiline juht ma olen. Nimelt salvestasime koos Eesti Filharmoonia Kammerkooriga tulevase noorte laulupeo laulude häälepärid, see on sega-, neidude-, noormeestekooride ja ka ühendkooride laulud.

See oli mulle ühtlasi hea võimalus õppida koori rohkem tundma, mistõttu on nende ette oma kava minna tegema mõneti loomulikum.

Üleelmise nädal tõi ka uudise, et Eesti Filharmoonia Kammerkoor, kellega on üks Grammy juba riilil, on jälle nomineeritud. Kas nüüd on selle koori ees seistes veidi erilisem tunne?

Eesti Filharmoonia Kammerkoori ees seista on nii ehk naa eriline tunne, sest tegemist on Eesti parima kammerkooriga ja nagu taaskordsest Grammy nominatsioonist võib välja lugeda, maailma tasemel kooriga.

Ei tee saladust, et see on olnud minu unistus juhatada ku-

MIDA VANEMAKS OLEN SAANUD, SE-DA SÜGAVAMALT HINDAN ÜLEÜLDSE NII-ÖELDA KLASSIKALIST KULTUURI JA TAJUN, ET EESTI KUTSELISED KOLLEKTIIVID VÕIKSID KÕIK OLLA JUST-KUI LOODUSKAITSE ALL.

nagi Eesti Filharmoonia Kammerkoori, sest olen olnud koori austaja juba aastaid. Olen üles kasvanud Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja Pärdi ning Torimise salvestustega.

Mida vanemaks olen saanud, seda sügavamalt hindan üleüldse nii-öelda klassikalist kultuuri ja tajun, et Eesti kutselised kollektiivid võiksid kõik olla justkui looduskaitse all.

Meil ei ole neid võrreldes teiste maadega üleliia palju ja seda erilisemad nad kõik on.

Kuidas lõppev aasta loominguks läinud on? Kui palju on jäänud näiteks noorte laulu- ja tantsupeo

kunstilise juhi ameti kõrvalt aega loominguks pühenduda? On plaane juba ka uueks aastaks või on läheneva noortepeo tõttu oma tegemised mingis mõttes pausile pandud?

Jaauarist juunini õnnestus kirjutada muusikat iga päev, ühtlasi oli sel ajal dirigendina tegevus peatunud. Sealt edasi on olnud vastupidi: hästi palju on olnud juhatamist ja kirjutada olen saanud õige napilt.

Samas on augustist detsembrini olnud väga palju esiettekandeid, mida ka alati nii-öelda analüütiliselt jälgin.

Uudisteoste proovidest heliloojana ikka ja jälle õpin midagi. Siiski pean tõdema, et hing igatseb väga rahulikuma rütmi ja igapäevase muusika kirjutamise järele. Loodan jaauarist jälle rohkem helilooja olla.

Kuna noorte laulupidu lükkus aasta edasi, siis on jätkunud töö sellega mõneti rahulikumalt. Eks suur töö ole ka juba tehtud. Kõiksugused kunstilised valikud on tehtud ja tulevase peo «Püha on maa» laulikuudki on juba õpetajateni jõudnud. Nüüd on jäänud veel pidu üheskoos ära pidada.

Loomulikult lasub vastutuse koorem minu õlgadel seniks, kuniks pidu on peetud, aga päris suur osa tööst on ka juba tehtud.

Kontserdikalendrit vaadates tundub, et jõulukuul pole ühtegi nädalat, mil te mõnes Eestimaa kirikus ei esine. Kas jõululaupäeval jääb mahti ka kodukandi kirikusse sisse astuda?

Tõsi, dirigendina on sattunud väga tihe aeg. Isegi oma 35. sünnipäeva tähistan juhatades. Plaanis on oma suurvormi «jõululugu» esiettekand kammerkooriga Head Ööd, Vend.

Jõululaupäeval meeldib mulle tõepoolest käia oma kodukirikus, Raplas. Tunnen väga tugevat sidet selle kirikuga. Olen selles lapsest peale trompetit mänginud ja laulnud ning hingelähedaseks on saanud selle kiriku iga detail õpetaja Mihkel Kuke rahustavast tämbrist altarimaali värvigammani.

Nii et tõtt-öelda olen viimastel aastatel sõitnud Tallinnast Raplasse jõululaupäeval teenistusele ja õhtuks tagasi Tallinna, kuna aastatel, kus ma ei ole mingil põhjusel jõululaupäeval Rapla kirikut külastanud, olen tundnud, et midagi väga olulist on puudu olnud.

